हेतुः सोमः, तदेतत् सत्यम्। तत्रैवान्यो दृष्टान्त उच्यते, यथा क्षत्रं क्षत्रियजातिः ब्रह्मणा प्रौढेन क्षीराज्यादिना योगात् परितः स्रवन्तीति परिस्रुत् अन्नं, तस्मादन्नात् सम्पन्नं रसं पिबति। राजादयो हि भोजनकाले प्रभूते क्षीरे वा व्रीह्याद्यन्नं प्रक्षिप्य तदन्नं रसोपेतं क्षीरादिकं पिबति, एवमिन्द्रोऽयमपि सारभूतं रसं पिबति ऋतेनेति पूर्व्ववत्॥

तृतीयामाह। "रेतो मूत्रं विजहाति। योनिं प्रविशदिन्द्रियम्। गर्भो जरायुणा वृतः। उल्बं जहाति जन्मना। ऋतेन सत्यमिन्द्रियम्" [२] इति। यथा लोके स्त्रीयोनिं प्रविशत् पुरुषस्येन्द्रियं रेतो मूत्रञ्च विभज्य परित्यजति, मूत्रस्य बहिस्त्यागः, रेतसो गर्भाशये त्यागः, तद्रेतःपरिणामो जरायुणा वेष्टितो गर्भो भूत्वा स्वकीयेन जन्मना तदावरणरूपमुल्बं जहाति। एवमिन्द्रोऽप्यसारं परित्यज्य एकस्मिन्नपि पात्रे सारमेव स्वीकरोति। ऋतेनेति पूर्व्ववत्। यथा प्रजापतिरेकरूपेण वेदेन पर्य्यालोच्य सत्यमती पृथिव्यादिसद्रूपं शशविषाणाद्यसद्रूपञ्च विभज्याकरोत्। तथा अयमिन्द्रः सारासारविभागं कृतवान्। ऋतेनेति पूर्व्ववत्॥

अथ चतुर्थीमाह। "सोमेन सोमौ व्यपिबत्। सुतासुतौ प्रजापतिः। ऋतेन सत्यमिन्द्रियम्। दृष्ट्वा रूपे व्याकरोत्। सत्यानृते प्रजापतिः। अश्रद्धामनृतेऽदधात्। श्रद्धाꣳ सत्ये प्रजापतिः। ऋतेन सत्यमिन्द्रियम्" इति। प्रजापतिरेकरूपेण सोमद्रव्येण युक्तो रसात्मकोऽयं सोमोऽभिषुतो वह्न्यात्मको-